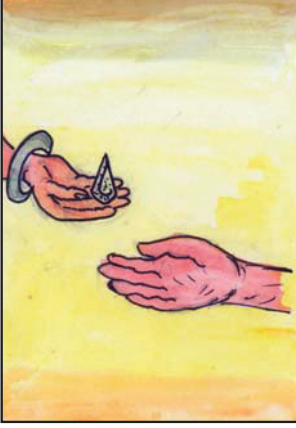

7

सुभाषितानि

हस्तस्य भूषणं दानं
सत्यं कण्ठस्य भूषणम् ।
श्रोत्रस्य भूषणं शास्त्रं
भूषणैः किं प्रयोजनम् ॥१॥

काकः कृष्णः पिकः कृष्ण को भेरः पिककाकयोः ।
वसन्तसमये प्राप्ते काकः काकः पिकः पिकः ॥२॥

यथा चित्तं तथा वाचो यथा वाचास्तथा क्रिया ।
चित्ते वाण्यां क्रियायां च साधूनामेकरूपता ॥३॥

सर्वतीर्थमयी माता सर्वदेवमयः पिता ।
मातरं पितरं तस्मात् सर्वयत्नेन पूजयेत् ॥४॥

सुखार्थी चेत त्यजेत् विद्यां विद्यार्थी चेत त्यजेत् सुखम् ।
सुखार्थीनः कुतो विद्या कुतो विद्यार्थीनः सुखम् ॥५॥

टिप्पणी

हस्तस्य हाथनुं भूषणम् आभूषण कण्ठस्य कंठनुं श्रोत्रस्य काननुं प्रयोजनम् हेतु
पिकः कोयल भेदः तझावत यथा जेवो वाचः वाणी, त्यजेत् छोडवुं, कुतः क्यांथी

સ્વાધ્યાય:

1. નીચેના શબ્દોનું મોટેથી શુદ્ધ ઉચ્ચારણ કરો :

કળ્ઠસ્ય, શ્રોત્રસ્ય, ભૂષણૈઃ, પ્રયોજનમ્, સાધૂનામેકરૂપતા ।

2. નીચે આપેલા શબ્દો સુંદર અક્ષરે ફરીથી લખો :

- (1) ભૂષણમ્ _____
- (2) કૃષ્ણઃ _____
- (3) સુખાર્થિનઃ _____
- (4) સર્વતીર્થમયી _____
- (5) ક્રિયાયામ્ _____

3. નીચે આપેલાં જોડકાં પાઠના આધારે યોગ્ય રીતે જોડો :

(1) હસ્તસ્ય ભૂષણમ્	☐	(1) કૃષ્ણઃ
(2) કાકઃ	☐	(2) વાચા
(3) યથા ચિત્તં તથા	☐	(3) દાનમ્
(4) શ્રોત્રસ્ય ભૂષણમ્	☐	(4) વિદ્યામ્
(5) સુખાર્થી ચેત ત્યજેત્	☐	(5) કઙ્કણમ્
		(6) શાસ્ત્રમ્

4. નીચે આપેલ વિધાનો સામે પાઠના આધારે આપેલ ખાનામાં (✓) અથવા (X)ની નિશાની કરો :

(1) માલા કળ્ઠસ્ય ભૂષણમ્ ।	☐
(2) બકઃ કૃષ્ણઃ હંસઃ કૃષ્ણઃ ।	☐
(3) વિદ્યાર્થી ત્યજેત્ સુખમ્ ।	☐
(4) સર્વતીર્થમયી માતા ।	☐
(5) યથા ચિત્તં તથા વાચઃ ।	☐

5. સુભાષિતોનું શુદ્ધ ઉચ્ચાર સાથે પઠન અને ગાન કરો.

6. તમારા શિક્ષક બોલે તે પદો સાંભળીને શુદ્ધ અને સુંદર અક્ષરે લખો.

7. ઉદાહરણમાં દર્શાવ્યા મુજબ પદો બનાવો, બોલો અને લખો :

ઉદાહરણ : હસ્તઃ - હસ્તસ્ય

- (1) કણ્ઠઃ - _____
- (2) શ્રોત્રમ્ - _____
- (3) પાદઃ - _____
- (4) મુખમ્ - _____
- (5) નેત્રમ્ - _____

8. કૌંસમાં આપેલ શબ્દોમાંથી યોગ્ય શબ્દ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો :

- (1) વિદ્યાર્થી _____ ત્યજેત્। (સુખમ્, કષ્ટમ્)
- (2) સુખાર્થી _____ ત્યજેત્। (ધનમ્, પુસ્તકમ્)
- (3) ક્રિયાશીલઃ _____ ત્યજેત્। (નિદ્રામ્, કાર્યમ્)
- (4) સજ્જનઃ _____ ત્યજેત્। (ક્રોધમ્, દયામ્)
- (5) મિત્રં _____ ત્યજેત્। (ઘૃણામ્, સ્નેહમ્)

9. નીચે આપેલા શબ્દોનો ઉપયોગ કરી ઉદાહરણમાં દર્શાવ્યા મુજબ વાક્યો બનાવો અને લખો :

(અન્નમ્, મનઃ, બીજમ્, ફલમ્, રાજા, પ્રજા)

ઉદાહરણ : યથા ચિત્તં તથા વાચઃ।

- (1) યથા _____ તથા _____।
- (2) યથા _____ તથા _____।
- (3) યથા _____ તથા _____।

સ્થાનિક સામગ્રી

- પાઠમાં આપેલા સુભાષિતોના અર્થ સાથે બંધબેસતી કહેવતો, રૂઢિપ્રયોગો કે સુભાષિતો તમારા વિસ્તારમાં બોલાતાં હોય તે એકત્રિત કરો અને લખો. જેમ કે...
સત્ય પરથી - સાચને આંચ નહિ.
આચાર પરથી - આચારઃ પ્રથમો ધર્મઃ।
- પુસ્તકાલયમાં જઈને ‘રત્નમાલા ભાગ 1 થી 3’ કે સુભાષિતને લગતાં અન્ય પુસ્તકોમાંથી પાંચ સુભાષિત શોધીને લખો.
- તમને ગમતા કોઈ એક પક્ષીનું ચિત્ર દોરો અને રંગ પૂરો.